

Ана Вукобрат
Народна библиотека Србије,
Београд
ana.vukobrat@nb.rs

Стручни рад
УДК 351.853(497.11)
025.85(497.11)
<https://doi.org/10.18485/bibliotekar.2022.64.2.5>

ЗНАЧАЈ ЗАШТИТЕ КУЛТУРНИХ ДОБАРА И ВОЂЕЊА РЕГИСТРА СТАРЕ И РЕТКЕ БИБЛИОТЕЧКЕ ГРАЂЕ ОД ИЗУЗЕТНОГ И ВЕЛИКОГ ЗНАЧАЈА

Сажетак: Рад разматра кључна питања заштите библиотечке грађе која има статус културног добра, те, поред осталог, представља својеврстан преглед основних термина и подела. У оквиру одређивања терминологије, а у светлу новог *Закона о културном наслеђу*, у раду ће се скренути пажња и на нове поделе, односно ново тумачење термина *културно наслеђе*, поготово у односу на досадашњи термин *културној добра*. Такође, рад пружа и релевантне податке о тренутном стању у вези са пословима заштите ове врсте грађе на територији Србије, приказује број проглашених културних добара према категоријама и представља шта су тренутни изазови и који су планови за даљи рад у овој области. Тема рада проистекла је из потребе да се о значају заштите ове врсте грађе информише што више стручњака и библиотечких радника.

Кључне речи: културно добро, културно наслеђе, стара и ретка библиотечка грађа од изузетног и великог значаја, закони који уређују стару и ретку библиотечку грађу, Регистар културних добара, Електронски регистар.

Основни термини и поделе

Културно наслеђе и културно добро

Пре сваког даљег разрађивања ове теме, важно је појаснити шта је *културно добро* само по себи. Најкраће, а на основу *Закона о културном наслеђу*, *културна добра* су ствари и творевине материјалне и духовне културе од општег интереса и она, сходно томе, уживају посебну заштиту

утврђену законом.¹ Културна добра су део материјалног културног наслеђа и могу бити *йокрејйна* и *нейокрејйна*.

Као синоними, у широј јавности, али и у струци, користе се још и термини *кулџурна башџина* и *кулџурно наслеђе*. Међутим, овде треба напоменути да је, по новом закону, а и по логици ствари, термин *кулџурно наслеђе* препознат као кључан за разумевање шире слике, дакле, свеобухватнији је и подразумева и материјалне и нематеријалне ресурсе, тј. и материјално и нематеријално културно наслеђе. Пошто овај термин, са новим, ширим, значењем, још није у потпуности усвојен и прихваћен, сматрам да је важно наглашавати разлику и раздвајати ова два термина, односно дати јасан преглед и поделу ради бољег разумевања.

Сва културна добара, а по новом Закону, све културно наслеђе првенствено се дели на *мајтеријално* и *немајтеријално*.

У *мајтеријално кулџурно наслеђе* убрајају се: грађевине (сакралне или световне), споменици и материјална уметничко-историјска дела.

У *немајтеријално кулџурно наслеђе* убрајају се: усмене традиције и изрази, језик; знања и вештине који се тичу природе и свемира; друштвене праксе, ритуали и свечани догађаји; извођачке уметности; традиционални занати.

Материјално културно наслеђе још се дели на *нейокрејйна кулџурна добра* и *йокрејйна кулџурна добра*.

Нейокрејйна кулџурна добра су: културни предели, споменици културе, просторне културно-историјске целине, археолошка налазишта и знаменита места.

Покрејйна кулџурна добра су: уметничко-историјска дела (музејска грађа), архивска грађа, филмска и остала аудио-визуелна грађа и стара и ретка библиотечка грађа.

Такође, треба нагласити да, осим културног добра, закон познаје и *добра која уживају йрејходну зашџију*. То су добра за која се претпоставља да су од посебног значаја за културу, уметност и историју, а која још нису утврђена као културно добро.²

¹ Службени гласник РС број 12 (2021).

² У новом Закону се дефинишу и неки нови појмови – *кулџурно наслеђе у ојасносџи, кулџурни йредмеј, вредновање кулџурној добра, држалац кулџурној йредмејта, самосџални држалац кулџурној йредмејта, несамосџални држалац кулџурној йредмејта, јавне збирке*; ипак, иако су значајни, о њима неће бити речи у овом раду.

Како се на основу значаја деле културна добра?

Културна добра, у зависности од свог значаја, разврставају се у категорије: **културно добро**, **културно добро од великог значаја** и **културно добро од изузетног значаја**.

Културно добро, у основном нивоу, представља ствар и творевину материјалне и духовне културе која је од општег интереса за неку нацију или културу. Дакле, има културни или историјски значај и представља добро од опште важности.

Културно добро од великог значаја је оно културно добро које је значајно за одређено подручје или раздобље, сведочи о друштвеним или природним појавама, односно условима друштвено-економског или културно-историјског развоја у одређеним раздобљима или сведочи о значајним догађајима и истакнутим личностима из националне историје.

Културно добро од изузетног значаја јесте оно културно добро које има посебан значај за друштвени, историјски и културни развој народа у националној историји, односно за развој његовог природног окружења, затим сведочи о пресудним историјским догађајима и личностима и њиховом деловању у националној историји и представља јединствене (раритетне) примерке стваралаштва свог времена или јединствене примерке из историје природе. Оваква културна добра имају велики утицај на развој друштва, културе, технике и науке и/или имају изузетну уметничку или естетску вредност.

Која библиотечка грађа може бити културно добро или какво све културно добро може бити библиотечка грађа?

Библиотечка грађа, на основу већ наведене поделе, убраја се у *материјално покрећно културно добро*.

Од свеукупне библиотечке грађе, за културно добро проглашава се *стара и ретка библиотечка грађа* коју чине: рукописи, рукописне и штампане књиге и периодика настала до краја 19. века, ретка књига, посебне збирке и музејски примерци.

Стара и ретка библиотечка грађа као културно добро, уколико има својства од посебног историјског, уметничког, научног или техничког значаја, такође се категорише и на основу тога се такође дели на: културно добро од изузетног значаја, културно добро од великог значаја или може имати статус културног добра.

Који закони уређују културна добра и библиотечку грађу као културно добро?

Закони који су у Србији донедавно уређивали ову област датирају још од 1977. године,³ а најновији закон о културним добрима, односно културном наслеђу, ступио је на снагу 28. децембра 2021. године. Овај нови закон боље дефинише одређене појмове, уводи неке нове термине и на нови начин правно уређује ову важну област. Претпостављамо да ће надаље покренути рад на формирању и/или редиговању постојећих закона који обрађују специфичне категорије.

Дакле, донедавно, важећи закони у Србији су били: Закон о заштити културних добара из 1977. године,⁴ Закон о културним добрима из 1994.⁵ и Закон о старој и реткој библиотечној грађи⁶ из 2011. године. Са 2022. годином ступа на снагу нови закон који уређује ову област – **Закон о културном наслеђу**.

Законом из 2011. године ближе се уређивала заштита старе и ретке библиотечке грађе као културног наслеђа, њено чување, сређивање и обрада, као и услови и начин коришћења. С обзиром на то да је донесен нови закон који уређује ову област, могуће је да ће се и постојећи закон који се бави заштитом старе и ретке библиотечке грађе донекле изменити, односно да ће се ускладити са постојећим *Законом о културном наслеђу*. Такође, кроз праксу, установљено је да би се он могао дорадити и са аспекта разјашњења одређених појмова и недовољно разрађених критеријума и смерница које би биле значајне за будући бољи рад наше струке.

Уз постојеће законе, били су донети и други правни акти који ближе прописују начине и средства заштите. То су: Правилник о регистрима старих и ретких књига из 1996. године,⁷ Правилник о мерама техничке заштите старе и ретке библиотечке грађе из 2013. године,⁸ Правилник о садржини и начину вођења регистра категорисане старе и ретке библиотечке

³ О историји законодавне заштите старе и ретке библиотечке грађе погледати у: Оливера Стефановић и Нада Мирков-Богдановић, „О заштити старе и ретке библиотечке грађе”, *Гласник Народне библиотеке Србије* 13, 1 (2012/2013 [шт. 2014]): 115–120.

⁴ *Службени гласник СРС* број 28 (1977).

⁵ *Службени гласник РС* број 71 (1994).

⁶ *Службени гласник РС* број 67 (2011).

⁷ *Службени гласник РС* број 51 (1996).

⁸ *Службени гласник РС* број 22 (2013).

грађе,⁹ такође из 2013. године и из тога произашло Решење Министарства културе и информисања о одређивању библиотека које обављају послове од општег интереса у заштити старе и ретке библиотечке грађе.¹⁰ Они су и даље актуелни док се не донесу нови.

Ко, где и како чува културно добро?

Важно је нагласити да културно добро ужива посебну заштиту, утврђену законом, без обзира на то у чијој је својини и да ли је регистровано.

Како и сам закон наводи – свако је дужан да чува културно добро и да се према њему односи са посебном пажњом. Дакле, сматра се да је заштита културног добра делатност од општег интереса и да је сваки сопственик дужан да пријави, чува и одржава културно добро, а то значи и да спроводи утврђене мере заштите, дозволи научна и стручна истраживања, као и извођење мера заштите, обезбеди доступност културног добра јавности и да допусти установи заштите преглед и узимање потребних података за документацију. Такође, културно добро се не сме оштетити, уништити, нити се, без сагласности, може мењати његов изглед, својство или намена. Као што видимо, у закону су обавезе и права сопственика децидно наведене.

У случају културних установа, а посебно библиотека, додатно се наглашава да се библиотечка грађа категорисана као културно добро не издаје на коришћење, осим изузетно, у случају истраживачког рада који захтева коришћење оригинала и то у посебним читаоницама и под контролом. Уместо оригинала, користе се микрографске и дигиталне форме које су, саме по себи, такође видови заштите одређеног културног добра.

Поред заштите грађе која је непосредно у поседу библиотеке, брига над библиотечком грађом уопште, а посебно оној која има и неки од статуса културног добра, потпада у надлежност библиотека као културних установа. Тачније, посао библиотекара је да штити, региструје, даје стручна упутства и помоћ, као и да врши надзор над пословима заштите других сопственика ове врсте грађе. Код нас, према Закону, а на основу Решења Министарства културе и информисања, послове од општег интереса у заштити старе и ретке библиотечке грађе пре свега обављају, као поверени им посао, Народна библиотека Србије, Библиотека Матице српске и 26

⁹ Службени гласник РС број 22 (2013).

¹⁰ Службени гласник РС број 14 (2013).

библиотека које су одређене овим решењем. Ипак, струка је става да сваки библиотекар и свака библиотека има и ту дужност и ту привилегију да чува и негује књигу и осталу библиотечку грађу као културно добро.

Ко и како пројашава библиотечку грађу као културно добро?

У зависности од категорије културног добра, проглашење врше различите институције. И овај сегмент је законом прописан и одређен, па према томе: стару и ретку библиотечку грађу за културно добро *од изузетног значаја* проглашава Народна скупштина Републике Србије, а на основу прикупљених и обрађених предлога које су обрадиле библиотеке у мрежи, заједно са Библиотеком Матице српске и Народном библиотеком Србије. Обједињени предлози за културно добро од изузетног значаја Народна библиотека Србије доставља Министарству културе и информисања, а оно списак са предлозима упућује Влади Републике Србије.

Стару и ретку библиотечку грађу за културно добро *од великог значаја* проглашава одлуком коју доноси, у вршењу поверених послова, Народна библиотека Србије, а проглашење старе и ретке библиотечке грађе на територији АП Војводине за културно добро *од великог значаја*, врши као поверени посао, Библиотека Матице српске.

Пре сваког проглашавања одређене листе одржавају се седнице стручних комисија.

Акт о проглашењу старе и ретке библиотечке грађе за културно добро од изузетног и од великог значаја објављује се у *Службеном гласнику Републике Србије*.

Шта је регистар културних добара?

Уопште, за сваку врсту културних добара воде се посебни регистри, тако да свака установа заштите (музеј, библиотека, архив, кинотека) води појединачни регистар културних добара по врстама културних добара.

На нивоу државе, воде се **централни регистри** који су подељени по врсти, односно типу културног добра, па према томе у Србији централне регистре воде Републички завод за заштиту споменика културе, Народни музеј у Београду, Архив Србије, Народна библиотека Србије и Југословенска кинотека. Централни регистри прикупљају све податке, из свих институција (за одређену врсту грађе) и обрађују их даље за потребе струке, науке али и у сврху проглашења.

Сва проглашена културна добра, дакле она која су званично добила тај статус, приказана су у оквиру *рејисџара йроїлашених кулџурних добара*. Такви регистри су *јавно досџујни*, садрже све основне податке о културним добрима (уз поштовање заштите података о личности) и претраживи су по више параметара.

Корак напред – Електронски регистар старе и ретке библиотечке грађе од изузетног и великог значаја

Народна библиотека Србије и Министарство културе и информисања Републике Србије, као заједнични пројекат, још 2010. године покренули су формирање Електронског централног регистра старе и ретке библиотечке грађе од изузетног и великог значаја са циљем да модернизују и унапреде даљи развој система заштите културних добара. Тиме се умногоме олакшало прикупљање и ажурирање података. Свака од матичних библиотека је добила приступне шифре и омогућено јој је да директно у систем Централног регистра пријављује наслове и примерке који се налазе на њиховој територији или у њиховој институцији. Оваква електронска радна база, којој имају приступ само одређене библиотеке, такозване „библиотеке заштитарке”, прикупља предлоге и податке о сваком примерку старе и ретке књиге која, на основу својих својстава, испуњава критеријуме да буде проглашена за културно добро. Подаци који се уносе су: наслов, аутор, време, место настанка или место штампања, издавач, сопственик и сигнатура. Такође, електронски регистар је повезан са COBISS базом и преко хиперлинкова са дигиталним базама па се могу погледати детаљнији подаци о примерцима, као и дигиталне копије тамо где постоје.¹¹

Тренујно сџање

У Централном регистру старе и ретке библиотечке грађе од великог и изузетног значаја до сада има 2.987 проглашених културних добра од изузетног значаја. Проглашење се вршило етапно, по прикупљеним предлозима, а од којих су се формирале листе које су даље упућиване у процедуру

¹¹ Опширније о начину вођења Електронског регистра старе и ретке библиотечке грађе писала је колегиница Александра Драпшин у раду: „Електронски регистар старе и ретке библиотечке грађе”, у *Рукојисна и сџара шџамјана књига: зборник радова: XII сџручно-научни скуп Библионетџ 2018* (Нови Сад, 7-9. јуни 2018), 303–311.

проглашења. До сада је формирано пет листа – прва 1979. године, следећа 1990, па 2000. и 2010, а последња је проглашена 2021. године.

Регистар садржи и 27 (целина) проглашених културних добра од великог значаја – за сада су то легати, библиотеке целине и личне библиотеке које се налазе у различитим научним и културним институцијама у Србији. Појединачни наслови и/или примерци који би потенцијално имали статус културног добра од великог значаја се нису до сада проглашавали.

Неки од тих легата или библиотека целина су: Легат Љубомира Мицића, Легат Душана Матића, Легат Исидоре Секулић, Легат Милоша Црњанског, Легат Тихомира Ђорђевића, Библиотека целина Веселина Чајкановића, Библиотека целина Бранка Миљковића, Библиотека целина Јосипа Броза Тита, Библиотека целина Николе Тесле и др.¹²

Такође, у регистар су до сада уписане само монографске публикације, а за периодичку, као и некњижну грађу, планирано је, пре свега, утврђивање критеријума за категоризацију, као предуслов за проглашавање, а онда и упис у овакав Регистар.

Тренутно је предато преко 12.800 записа који ће ући у разматрање а који ће потенцијално постати културно добро одређене категорије. Од тога је око 1.300 пријављено као културно добро од изузетног значаја, а око 11.500 осталих као културно добро од великог значаја. Треба нагласити да укупни број записа подразумева заједно и наслове и примерке, а да је наслова, тј. изворних записа, око 5.800. Овде треба скренути пажњу и на тенденцију да се убудуће јасно раздвоје сами наслови од броја примерака јер је за сагледавања правог стања то од изузетне важности. Такође, у пракси се испоставило да је и при проглашењу боље ићи на проглашавање наслова, а да се примерци, који ће свакако варирати по броју, на други начин и кроз друге статистике обрађују и приказују. Струка сматра да је проглашавање примерака произвело недовољно јасну слику (често и збуњујућу) о стању нашег културног наслеђа. У нади да ће се и кроз техничко усавршавање постојећег Електронског регистра ово питање разрешити, први кораци се већ предузимају.

¹² О Легатима који су проглашени за културна добра, као и о процедури њиховог проглашавања, погледати у: Драгана Перуничкић, „Легати као културна добра од великог значаја – Примери праксе Одељења посебних фондова Народне библиотеке Србије”, *Библионеј* 2016 – *Легати и библиотеке целине*, Крагујевац, 26–28. мај.

Значај заштите – права, обавезе и одговорност

И претходни и нови закон јасно одређују која су права, а које обавезе и одговорности сопственика културног добра без обзира на то које је категорије културно добро и без обзира на то да ли је у питању правно или физичко лице. Уз то што је неопходно да чува и одржава културно добро које поседује, сопственик је дужан и да га пријави надлежној установи, да обавештава одређену установу заштите о свим правним и физичким насталим променама, да обезбеди доступност културног добра јавности, односно дозволи научна и стручна истраживања, као и извођење мера техничке заштите. Такође, сопственик не сме ни на који начин да угрози културно добро, не сме да врши било какве интервенције без претходне сагласности надлежне институције заштите, не сме распарчавати културно добро, ако је у питању збирка или колекција, нити користити културно добро у сврхе које нису у складу са његовом природом, наменом или значајем.

На културна добра која су уписана у Регистар ставља се ознака да су под посебном заштитом државе, а регистровани примерци, односно сопственици тих примерака, имају предност у добијању средстава од државе за рестаурацију и конзервацију, односно за обезбеђивање адекватних услова заштите за своја културна добра која поседују.

Делатност заштите подразумева низ акција које установе заштите, међу којима су и библиотеке, треба да спроведу. Поред поменутог вођења Регистра, предлагања и утврђивања културних добара, заштита подразумева и пружање стручне помоћи свим сопственицима, истраживање и евидентирање, надзор над спровођењем мера заштите, као и спровођење мера техничке и физичке заштите (конзервација, рестаурација и микрофилмовање или дигитализација). Такође, само прикупљање, сређивање, стручна обрада и одржавање културних добара, њихово излагање, као и издавање публикација о самим културним добрима, спада у обавезе, али и, рекла бих, привилегије институција културе.

Јасно је, и зато се то овде и истиче, да би готово свака библиотека могла бити место које не само чува већ и пружа адекватну заштиту културном добру, али и да је библиотекар позван, а донекле и дужан, да препозна културно добро, да га заштити свим средствима које има, као и да непрестано образује ширу јавност о значају ове врсте грађе – дакле, да промовише њен значај. Јер, оваква грађа недвосмислено представља културно наслеђе и као таква је битна за стварање и очување идентитета одређеног народа или одређене културне заједнице.

Тренутни изазови

Оно што представља изазове у тренутном раду на овом послу јесте суочавање са недовољно дефинисаним одређеним појмовима, као и са недовољно прецизно разрађеним критеријумима који вреднују културно добро. У пракси се показало да су ове две ствари кључне и да представљају основу за свако даље бављење овом темом. Новоуведена терминологија и додатно разграђавање терминологије умногоме ће помоћи, те се надамо да ће ланчано утицати и на законе који ближе уређују стару и ретку библиотечку грађу. Ипак, на нама је, као струци, да дамо допринос кроз стручне сугестије у којем смеру и којем обиму треба разрађивати законодавство које се бави нашом облашћу.

Додатни изазов представља и недовољна информисаност и мотивисаност колега библиотекара за рад на овим пословима. Пословима заштите се махом баве колеге које овај посао раде уз све друге послове за које су задужени, и самим тим немају довољно времена и могућности да се посвете развоју заштите и афирмацији исте. Сматрам да је посебна дужност Народне библиотека Србије, као централне установе заштите у Републици Србији, да промовише значај заштите културног наслеђа у оквирима наше делатности. Примећујем да недостаје и адекватна и правремена едукација како наших колега, тако и нас самих. Такође, умрежавање свих стручњака за заштиту није на адекватном нивоу, а пракса показује да је то значајно да би се овај посао обављао што прилежније, ажурније и у складу са текућим прописима.

Планови и идеје

Примарни планови и идеје за даљи рад првенствено се наслањају на споменуте изазове које тренутно примећујемо и покушај да се они превазиђу.

У плану су, дакле, састављање предлога и стручних сугестија за унапређење закона и других правних аката; покретање дефинисања критеријума за врсту библиотечке грађе која се до сада није категоризовала; упућивање колега у адекватну превентивну заштиту културних добара, као и упис истих у регистре; едукације за рад у Електронском регистру; окупљање заједнице „заштитара” ради побољшања рада и пружања адекватне стручне помоћи.

Kao jedan od задатака издваја се и унапређење постојећег Електронског регистра старе и ретке библиотечке грађе од изузетног и великог значаја, јер тренутне потребе и обим посла надилазе техничке могућности првобитно осмишљеног и постављеног програма. У сад већ вишегодишњој пракси свих колега укључених у овај пројекат, показало се да је постојећи Електронски регистар недовољно функционалан за тренутни обим посла и да свакако тражи софтверско унапређење.

На самом крају, треба истаћи да је стална промоција заштите културних добара и вођења Регистра старе и ретке библиотечке грађе од изузетног и великог значаја пресудна за унапређење овог посла и да је потребно континуирано подсећати колику важност има за одржање културног идентитета једног народа и његове културе.

Literatura i izvori:

1. Drapšin, Aleksandra. „Elektronski registar stare i retke bibliotečke građe”. *Biblionet 2018 – Rukopisna i stara štampana knjiga*, Novi Sad, (7-9. jun 2018), 303–311. (na ćirilici)
2. Peruničić, Dragana. „Legati kao kulturna dobra od velikog značaja – primeri prakse Odeljenja posebnih fondova Narodne biblioteke Srbije”. *Biblionet 2016 – Legati i biblioteke celine*, Kragujevac, (26–28. maj 2016), 47–53. (na ćirilici)
3. „Pravilnik o bližim uslovima i načinu korišćenja stare i retke bibliotečke građe”. *Službeni glasnik RS broj 22 (2013): 42.* (na ćirilici)
4. „Pravilnik o merama tehničke zaštite stare i retke bibliotečke građe”. *Službeni glasnik RS broj 22 (2013): 42.* (na ćirilici)
5. „Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registara kategorisane stare i retke bibliotečke građe”. *Službeni glasnik RS broj 22 (2013): 43.* (na ćirilici)
6. „Pravilnik o registrima starih i retnih knjiga”. *Službeni glasnik RS broj 51 (1966): 1217–1219.* (na ćirilici)
7. „Rešenje o određivanju biblioteka koje obavljaju poslove od opšteg interesa u zaštiti stare i retke bibliotečke građe”. *Službeni glasnik RS broj 14 (2013): 15.* (na ćirilici)
8. Stefanović, Olivera i Nada Mirkov-Bogdanović. „O zaštiti stare i retke bibliotečke građe”. *Glasnik Narodne biblioteke Srbije* 13, 1 (2012/2013 [шт. 2014]): 115–120. (na ćirilici)
9. „Zakon o kulturnim dobrima”. *Službeni glasnik RS broj 71 (1994): 2425–2436.* (na ćirilici)
10. „Zakon o kulturnom nasleđu”. *Službeni glasnik RS broj 129 (2021): 120–136.* (na ćirilici)

11. „Zakon o staroj i retkoj bibliotečkoj građi”. *Službeni glasnik RS* broj 52 (2011): 10–16. (na ćirilici)
12. „Zakon o zaštiti kulturnih dobara”. *Službeni glasnik SRS* broj 28 (1977): 1513–1527. (na ćirilici)

Ana Vukobrat

National Library of Serbia, Belgrade

ana.vukobrat@nb.rs

THE IMPORTANCE OF PROTECTING CULTURAL ASSETS AND KEEPING A REGISTER OF OLD AND RARE LIBRARY COLLECTIONS OF EXCEPTIONAL AND GREAT IMPORTANCE

Summary: This paper considers key issues relating to the development and importance of protecting library collections that have the status of cultural property and represents a review of basic terms and divisions. The paper tries to answer the following questions: What is cultural property and what is cultural heritage? What cultural property exists? What cultural heritage exists? How cultural properties are divided on the basis of cultural significance? Which library collection can be a cultural property? Which laws regulate cultural properties and library collections as cultural assets? Who, where, and how preserve library collections as cultural assets? Who and how declares library collections as cultural property? What is the Register of Cultural Property and how to keep it? What represents the Electronic Register?

Within the definition of terminology, based on the new law, attention will be paid to a new interpretation of the term *cultural heritage* in relation to *cultural property*. Also, this paper offers relevant data on the current state of affairs related to the protection of this type of material in Serbia, and show the number of declared cultural property by category. The topic of this paper arose from the need to inform as many library experts and librarians as possible about the importance of protecting this type of material because this is the base for development in this field. The paper presents the current challenges and plans for further activities in this field.

Keywords: cultural property, cultural heritage, old and rare library collections of exceptional and great importance, laws governing old and rare library materials, Register of Cultural Property, Electronic Register.

Примљено: 10. септембра 2022.

Исправке: 19. октобра 2022.

Прихваћено: 9. новембра 2022.